

O ŽALOVANJU

Smrt otroka povzroči izredno težko žalovanje. Nihče ne pričakuje, da bo njegov otrok umrl pred njim – to je enostavno proti naravnim zakonitostim in se doživlja kot nekaj, kar se sploh ne bi smelo zgoditi. Smrt novorojenčka, ne glede na to, ali je nenadna ali pričakovana, predstavlja velik stres za družino.

Nekateri menijo, da starši lahko žalujejo za otrokom le, če je bil živorojen in so ga lahko spoznali, četudi le za kratek čas. Vendar se starši navežejo na svoje otroke že dolgo pred rojstvom in zato žalujejo tudi za otrokom, ki je umrl pred rojstvom, za prezgodaj rojenim otrokom, ki ni mogel preživeti, in za otrokom, ki ga je mati izgubila zaradi prekinitve nosečnosti po ugotovljeni abnormalnosti otroka. Čeprav so to zelo različna izkustva, tudi pari, kjer žene ne morejo zanositi po naravni poti in starši, ki se jim rodijo telesno ali duševno prizadeti otroci, prav tako žalujejo. Za nekatere starše pomeni vest, da je njihov otrok prizadet, začetek več let trajajočega žalovanja za izgubo idealnega otroka, ki so si ga želeli. Posebna vrsta žalovanja je povezana s smrtjo otroka, ki je bil hudo bolan. Starši, ki so dolgo skrbeli za takega otroka, ki so mu bili zelo blizu, pa vendar tako nemočni, pogosto ob smrt otroka izgubijo smisel svojega življenja.

Povsem brez pomena in neustrezno je primerjati ali ocenjevati vse občutke, ki jih zajema žalovanje. Ljudje se razlikujemo in žalovanje enih staršev je lahko prav tako boleče kot žalovanje drugih, čeprav je navzven drugačno. Zelo pogosto naše predhodne izkušnje z izgubo in žalovanjem vplivajo na način doživljanja sedanje izgube.

Marsikdo meni, da so prvi dnevi žalovanja najhujši, a pogosto ni tako. Takoj po otrokovi smrti starši občutijo otopelost in šok, kot če bi jim amputirali pomemben ud. Pogosto je učenje, kako živeti z izgubo, brez tistega vitalnega dela sebe, ki se ga ne da nadomestiti, najtežji del žalovanja.

POMEN ŽALOVANJA

Žalovanje je zelo pomembno in potrebno. Vsaka družina se mora soočiti z žalovanjem in to žalost tudi predelati. Le pot žalovanja nas vzdigne, napolni z močjo, da zmoremo živeti naprej. Za žalovanje si je potrebno vzeti čas.

Nekateri spodbujajo starše, da bi pozabili na izgubo. To velja zlasti za starše, ki izgubijo otroka v zgodnji nosečnosti, dogaja pa se to tudi staršem, ki izgubijo starejšega otroka. Takrat staršem ne pomagajo besede kot: »Zagotovo je bil nek razlog, da se je to zgodilo«, pač pa najbolj potrebujejo toplo besedo sožalja in zagotovilo, da vemo, koliko jim je otrok pomenil. Ljudje, ki staršem svetujejo, naj čim prej pozabijo, kar se jim je zgodilo, mislijo dobro in jih želijo zaščititi pred bolečino. Vendar je izražanje občutij za starše zelo pomembno, da si bodo lahko opomogli od boleče izkušnje. Potrebujejo čas in možnost, da se na ustrezen način poslovijo od otroka, ki je umrl.

Žalovanje je trajno, nepredvidljivo in boleče. Lahko traja nekaj tednov ali celo nekaj let. Izguba bo za vedno ostala, ampak sčasoma prizadeti lahko o njej razmišlja brez solz in silne žalosti. Ko umre novorojenček, morate spomine »ustvariti«, kolikor jih je le mogoče v nekaj

urah ali dneh. Žalovanje je čustven in fizičen odgovor na izgubo, proces, ko se z izgubo sprijaznimo in dovolimo, da umrli odide. Žalovanje je dolgo in težko. Smrt otroka je za mladi par morda prva izkušnja žalovanja in številni niso pripravljeni na njegovo globino.

FAZE ŽALOVANJA

Obstaja proces čustvenega zdravljenja, ki je skupen številnim ljudem, ki so utrpeli pomembno izgubo. Pogosto ga zaznamujejo jasni koraki oziroma obdobja žalovanja. Te tako imenovane faze žalovanja niso nikakršen urnik vašega čustvenega zdravljenja, ampak so samo opis izkušenj, ki so skupne mnogim žalujočim. Ko žalujete za izgubo, je normalno, da se premikate od ene faze k drugi ali pa celo nazaj. Lahko eno fazo prekoračite, nekaj časa ostanete pri drugi, nato pa občutite več faz hkrati.

Faze v katerih se znajdemo ob smrti otroka do lahko: šok oz. zanikanje, obup, jeza, razočaranje, jeza, agresivnost, krivda, iskanje odgovorov in depresija.

PARTNER IN ŽALOVANJE

Tudi vaš partner verjetno žaluje, vendar vi to težje opazite. Moški in ženske so pogosto zelo različno soočajo z bolečimi čustvi. Partner čustva morda zadržuje v sebi, da vas ne bi še dodatno obremenjeval. Morda težje posluša vaše skrbi, ko poskušate svojo bolečino olajšati z govorjenjem. Morda se mu zdi, da mora biti »močan« za oba, da mora skrbeti, da stvari v vajinem odnosu in doma gladko tečejo. Morda se vam bo zdel oddaljen ravno v trenutku, ko ga najbolj potrebujete, ali pa bo celo poskušal »pobegniti« od svoje žalosti tako, da bo preživel več časa v službi. Nobena od teh reakcij ne pomeni, da je vašemu partnerju vseeno za vas ali izgubo otroka. Pogovarjajta se. Poskušajta poslušati in odgovoriti na njegova čustva, poskušajte jih sprejeti, kakršnakoli že so. Prav tako mu poskušajte svoje občutke napisati. V prvih dneh oz. tednih, ko je bolečina močna tako pri mami kot tudi pri očetu je skupna žalost bolj podobna in v tem času se partnerja čutita in močno podpirata. V času žalovanja pa se lahko njuni pogledi močno razlikujejo kar pa ni nič narobe. Vsak žaluje na svoj način. Potrebno je samo spoštovani način vsakega posameznika. In potrebna je odprta komunikacija. In pustiti, dovoliti, da vsak žaluje na svoj način.

OTROCI IN ŽALOVANJE

Tudi otroci so čustveno prizadeti ob izgubi bratca ali sestric. Šoloobvezni otroci, ki že razumejo, kaj smrt pomeni, žalujejo, čeprav na drugačen način kot starši. Mlajši morda ne bodo točno razumeli, kaj se je zgodilo in sami ne bodo žalostni, bodo pa čutili žalost in nemir staršev, četudi bodo le-ti skušali to pred otrokom skriti. Otroci, ki so svojega dojenčka poznali, bodo drugače doživljali, kot tisti, ki ga niso nikoli videli.

Starši pogosto ne vejo, kako povedati otroku za smrt dojenčka in ali mu sploh povedati. Svetovanje v takem primeru upošteva naslednja načela. Otroci morajo vedeti, kako se počutijo starši in zakaj jim je hudo. Do otrok moramo biti odkriti in pošteni. Vedeti moramo, da otroci ne pokažejo takoj svojih občutij in da se njihova čustva lahko hitro spreminjajo. Včasih se starejši otroci ukvarjajo z občutkom krivde. Vedno potrebujejo zagotovilo, da oni

ne bodo umrli, da starši ne bodo umrli in da se lahko življenje normalno nadaljuje. Otroci potrebujejo občutek, da lahko izrazijo čustva, sprašujejo in se pogovarjajo o izgubi. Včasih želijo tolažiti starše in takrat naj starši sprejmejo njihovo pozornost in podporo, vendar je od otrok ne smejo zahtevati. Staršem je včasih zelo težko skrbeti za otroke, ko so tako obupani in takrat je dobrodošla pomoč starih staršev. Važno je, da tudi otrokov vzgojitelj ali učitelj ve, kaj se je zgodilo, da ima otrok možnost tudi v vrtcu ali šoli govoriti o tem. Otroci morajo dobiti zagotovilo, da niso krivi žalosti v družini in da ne bo vedno družina žalostna. Potrebujejo zagotovilo, da bo » še vse v redu«.

STARI STARŠI IN ŽALOVANJE

Žalujejo tudi stari starši, ne samo za vnukom, ki so ga izgubili, hudo jim je tudi za svojega otroka. Zlasti, če so sami pred leti izgubili otroka, jim vnukova smrt ponovno obudi spomine in lahko spet začno žalovati za svojim otrokom. Nekatere vnukova smrt spomni na lastno umrljivost in se bojijo, da ne bodo dočakali svojih vnukov.

Starim staršem lahko pomagamo z nasveti, kako lahko pomagajo. Svojemu žalujočemu otroku so lahko v pomoč, če staršema pokažejo svojo žalost in sočutje, ju poslušajo in se pogovarjajo z njima. Važno je, da omenjajo otrokov obstoj in njegovo ime. Pomembno je tudi, da se ne vsiljujejo, če želita starša biti sama. Nikakor ne smejo staršev obremeniti še s svojo žalostjo. Dobrodošla je zlasti njihova čisto praktična pomoč: da skuhajo, zlikajo, poskrbijo za starejše otroke, itd..

ODZIV PRIJATELJEV, SODELAVCEV

Brez slabih namenov vam bodo ljudje, ki so vam najbližji, misleč, da vam pomagajo, v podporo izrekli nekatere besede, zaradi katerih se boste počutili še slabše. Nepremišljeni komentarji vas lahko v tem obdobju, ko ste še posebno občutljivi, močno prizadenejo. Morda vam bo v pomoč, če se boste zavedali, da ljudje te dobronamerne pripombe izrečejo samo zato, ker ne vedo, kaj naj rečejo. Tisti, ki vas imajo radi, imajo občutek, da vam morajo reči nekaj v tolažbo.

Vendar se lahko tudi zgodi, da vaši prijatelji, sodelavci in ostali z vami o vaši izgubi sploh ne bodo govorili. Številni ljudje se težko soočijo z izgubo, še zlasti s smrtjo. Številnim je neprijetno v bližini ljudi, ki jih je prizadela smrt.

To, kar se je zgodilo vam, jih bo morda spomnilo na lastno minljivost in tudi na minljivost njihovih ljubljeneh. Podzavestno se jim bo morda celo zdelo, da vaša bližina prinaša »nesrečo«. Ljudje se o tej temi morda ne bodo želeli pogovarjati zaradi svojih čustev in odnosov ali pa iz bojazni, da bi zaradi tega vi še bolj trpeli.

Ko slišite bolečo pripombo, je najbolje reči nekaj podobnega kot: »Hvala, da te skrbi, ampak potrebujem čas za svoje žalovanje.«. Navadno ne pomaga, da na nepremišljeno pripombo odgovorite z neprijaznostjo. Drugim čim natančneje povejte, kaj potrebujete. Povejte jim, ali sploh želite govoriti o svojih čustvih in preteklih namenih.

SPREJEMANJE IZGUBE

Dolgo, morda leto ali dve, ste se ukvarjali s svojo žalostjo, toda še vedno ni minila. Končno dejanje se šele začinja. Trenutno se vam zdi tako stanje neverjetno, a sčasoma se boste sprijaznili s svojo izgubo. Bolečina ne bo izginila, vendar bo vedno lažja. Počasi znova posijete sonce. Znova dobite energijo, v družbi vam ni več tako neprijetno, lahko spregovorite o otroku, ne da bi v trenutku planili v jok in uživata v stvareh brez občutka krivde. Nikoli ne boste pozabili. Še boste imeli slabe dni, toda vedno hitreje si boste opomogli. Nekega dne boste začeli gledati v prihodnost namesto v preteklost. Odločitev pomeni sprejetje dejstva, da boste preostanek življenja preživeli brez tega otroka. Pomeni, da ste sprejeli novo osebo v sebi, ki je zrastle iz bolečine in žalovanja. Odločitev dozori, potreben je pogum, da pridete skozi celoten proces žalovanja in se znova naučite živeti.

DEPRESIJA

Depresije ni vedno lahko prepoznati. Včasih se kaže kot močan občutek utrujenosti ali izgube zanimanja za stvari, v katerih ste prej uživali. Lahko spremeni vaš način prehranjevanja ali vpliva na vaše vzorce spanja. Prav tako se lahko kaže v bolj očitnih znakih žalosti ali joka. Nekatere ženske skrbijo, da se jim bo resnično zmešalo. Tudi to je lahko normalna in razumljiva reakcija na izgubo otroka.

Čeprav jo je zelo težko oceniti, lahko traja zelo dolgo.

Da bi imeli občutek nekakšnega ravnovesja, poskusite zavestno oblikovati svoj vsakdan. Skrbite zase, potrudite se, da boste vsak dan urejeni, jejte zdravo hrano in telovadite ali se le sprehodite. Socialna izolacija je v tej fazi običajna, saj se počutite odrezani od skupnosti. Morda boste raje ostajali doma in se družili z ljudmi, s katerimi se počutite varni in sprejeti.

ANTIDEPRESIVI

Žalujoči starši si ob svojih stiskah pomagajo tudi s tabletami za pomiritev.

Priporočamo, da se takšno zdravilo zaužije ob nočeh brez spanca, da se spočiti zbudimo za novi dan žalovanja. Nikakor pa naj ne bi bila to terapija, ki bi lajšala trenutke žalovanja.

Žalost se mora izražati in starši morajo žalovati in odžalovati izgubo. Z uživanjem tablet pa se ta pot prekine oz. se sploh ne začne.

ČAS PO IZGUBI OTROKA

Nihče drug ne more namesto žalujočega prehoditi poti žalovanja, lahko pa smo mu v veliko oporo. Ko se prizadeti starši počasi opomorejo od začetnega šoka, nastopi čas resnice. Vedno bolj se zavedajo, kaj se je zgodilo. Začne se čas iskanja izgubljenega in nepotešljive, boleče hrepenenja za njim.

ZAŽIVETI NAPREJ

Po izgubi otroka vaše življenje ne bo nikoli več enako, saj nikoli več ne boste enaka osebnost. To ne pomeni, da se bo vse spremenilo na slabše. Res je, da boste izgubili sposobnost, da stvari v življenju jemljete zlahka, toda zrasli boste in se duhovno razširili, kot morda niste nikoli sanjali. Poglobitev vase, razvoj novih načinov za premagovanje težav, postavitev novih vrednot in načina življenja in sam proces žalovanja – vse to vam bo pomagalo najti notranjo moč in prožnost. Iz tega boste prišli pozornejši in sočutnejši. Res je, da v bolečini rastemo in se učimo. In največkrat nas otroci, ki so nas mnogo prežgodaj zapustili naučijo neprecenljive dragocenosti zaradi katerih postanemo veliko boljše.

VRNITEV NA DELOVNO MESTO

Vrnitev v delovno okolje, kjer vsi vse vedo in ne znajo odreagirati, je še ena velika prelomnica v žalovanju. Žalujoča oseba se mora vrniti na delovno mesto in se vključiti v delovni proces, ki od njega zahteva vso odgovornost, zbranost, doslednost in prisotnost na delovnem mestu. Če se žalujoči ne čuti sposoben za vrnitev na delovno mesto potem predlagamo, da se pogovori z osebnim zdravnikom in mu razloži nastalo situacijo. Namreč ob skrajšanem bolniškem staležu (iz 105 dni na 42 dni) se lahko zgodi, da bo žalujoča mamica ravno nastopila čas žalovanja. Šok oz. ohromitev se konča 6 – 8 tednov po smrti otroka. Po tem obdobju pa potrebuje čas zase in za svojega mrtvega otroka. Da sprejme smrt in se nauči zaživeti naprej. Največkrat je ravno ta čas izjemno pomemben čas žalovanja. In zgodi se, da žalujoča oseba ni sposobna, da se vrne na delovno mesto. Nastala situacija pa izzove nezadovoljstvo oz. nerazumevanje s strani delodajalca. Na željo žalujočih oz. delodajalcev se društvo vključi v proces vračanja na delovno mesto. Postaja praksa, da se delodajalci obračajo po nasvete v društvo (kako se obnašati, kako odreagirati od vrnitvi žalujoče osebe ipd.).

MATERINSTVO PO IZGUBLJENEM MATERINSTVU

Nekje v obdobju žalovanja oz. ko sprejemamo dejstvo, da otroka ni več in ga ne bo nazaj se želimo potolažiti še na način, da bi znova in kar se da hitro zanosili. Mislimo, da bo bolečina znosnejša oz. da bo ob novi nosečnosti izginila in da bomo pozabili na boleč dogodek. Žal, pa temu ni tako. Bolečina ostane in nas spremlja ves čas dokler si je ne dovolimo »spustiti« v srce in se naučiti živeti z njo. Ob prehitri zanositvi obstaja bojazen, da se zgodi patološka nosečnost in lahko vodi naprej v poporodno depresijo. Težko je sprejeti novega otroka in se hkrati odreči umrlemu. To sta nasprotna procesa, ki se izjemno težko dopolnita spontano. Starša morata imeti čas, da si emocionalno opomoreta.

RESNICA JE...

NI RES, da vam bo nova nosečnost pomagala.

Resnica je, da čeprav vam bo misel na novo nosečnost dajala upanje, je prav, da si vzamete čas za žalovanje za izgubljenim otrokom. Žalovanje zahteva veliko energije in vas emocionalno in fizično izčrpa. Lahko ima vpliv na vaše zdravje med naslednjo nosečnostjo. Medtem ko je odločitev poskusiti znova zelo individualna, je zanositev takrat, ko še aktivno žalujete, zelo težka.

NI RES, da tablete ali alkohol zmanjšujeta bolečino.

Resnica je, da bodo le preložile resničnost, s katero se moraš nekoč soočiti, če želiš ozdraveti. Vendar, če je nujno in tvoj zdravnik meni, da bodo zdravila pomagala, jih uporabljaj pametno in v skladu z njegovimi navodili.

NI RES, da bo potem, ko je »najhuje« za vami, vaše življenje spet enako.

Resnica je, da se bo vaš porušeni svet počasi vrnil v vsakdanjost, in vam bo, upamo, dal neko bolj občutljivo, sočutno osebo, ki bo bolje pripravljena na težke čase, s katerimi se mora vsak slej kot prej soočiti. Če pomislite, da ste doživeli eno najhujših izkušenj, ki se lahko zgodi neki družini, se boste ob ozdravljanju zavedeli, kako močna ste.

NI RES, da je žalovanje znak slabosti ali mentalne nestabilnosti.

Resnica je, da je žalovanje delo, ki ga je potrebno opraviti. Sedaj je za to primeren čas. Dovolite si ta čas. Čutite ga, tecite z njim. Ne poskušajte se prevečkrat z njim boriti. Lažje vam bo, če boste vedeli, da so nekateri dnevi boljši in drugi slabši. Bodite potrpežljivi sami s sabo. Do ozdravitve ni bližnjic. Aktivno žalovanje bo mimo, ko je opravljeno vse delo.

NI RES, da žalost premaga vse drugo.

Resnica je, da bo sredi najbolj mučnega dela vašega življenja obstajal tudi smeh. Ne počutite se krivo. Smejte se, če želite. Tako kot si morate dovoliti žalovanje, si morate dovoliti tudi smeh. Če boste gledali na smeh kot na del procesa zdravljenja, bo bolečina bolj znosna.

NI RES, da lahko žalost prenašate sami.

Resnica je, da medtem ko se vi sami odločate o tem, da se vrnete v tok življenja kot ozdravljena oseba, tudi drugi v vašem življenju žalujejo in so potrebni pomoči. Čeprav se vam bo zdelo zelo krivično, bo breme navezovanja stikov s vašo družino, prijatelji in sodelavci pogosto padlo na vas. Le-ti se bojijo, da vas motijo ali da bodo rekli oziroma naredili napačno stvar. Treba jim je odkrito povedati, kako lahko pomagajo. Ni jim treba reči, da je s vami vse v redu, kadar NI. Če drugim dovoljujete deliti bolečino in pomagati, boste potolaženi, oni pa manj nebogljeni.

NI RES, da te Bog za nekaj kaznuje.

Resnica je, da se nekatere stvari včasih pač zgodijo. Zgodile so se mnogim pred vami, in se bodo še mnogim za vami. Za to ni odgovoren noben Bog. Ni prav kriviti Boga, sebe ali kogarkoli drugega. Poskušajte razumeti, da človek pač išče krivdo, posebej takrat, ko je na vprašanje ZAKAJ tako malo odgovorov. Včasih odgovori so. Večinoma pa jih ni. Prepričanje, da vas nekdo kaznuje, bo samo škodilo procesu okrevanja.

NI RES, da v tem času ne boste sposobni izbirati ali sprejemati odločitev.

Resnica je, da čeprav je bolje odložiti zelo pomembne odločitve, kot so selitev ali sprememba službe, gre življenje vseeno naprej. Težko bo, a vse odločitve v zvezi s

sprejemanjem smrti otroka (videti otroka, mu dati ime, poskrbeti za verske obrede, odločiti se, kaj storiti z otrokovimi stvarmi) so odločitve, ki jih lahko sprejmete sami. Ljudje vas bodo v dobri veri skušali obvarovati pred to bolečino. Vendar se vsi, ki smo doživeli podobno izgubo, strinjamo s tem, da so te prve odločitve zelo pomembne. Pomagajo nam soočiti se z resničnostjo izgube. Možgani hitro filtrirajo velik del bolečine in nas na ta način zaščitijo. Kmalu zatem bomo dogodke znova in znova podoživljali in se poskušali vsega spomniti. To je še en način soočanja z izgubo. Dokler ni izguba sprejeta, se okrevanje ne more pričeti. To bo v začetku zelo boleča izkušnja, vendar vam bo pomagala soočiti se z izgubo.

NI RES, da boste veseli novice o tem, da je vaša prijateljica ali oseba, ki jo imate radi, rodila zdravega otroka.

Resnica je, da boste zelo težko v družbi mater z dojenčki. Lahko, da vas bo bolelo, da boste jezni ali ljubosumni. Ali pa se boste spraševali, zakaj vam to veselje ni bilo dano. Morda vaše prijateljice z dojenčkom ne boste hoteli videti. Morda si boste skrivaj želeli, da bi se ta stvar zgodila nekemu drugemu. Hoteli boste, da nekdo razume, kako se počutite. Morda vas bo sram, da takšno stvar privoščite ljudem, ki jih imate radi ali se boste počutili kot grozen človek. Niste. Ste samo človek in tudi najbolj ljubeči ljudje tako reagirajo, kadar žalujejo. Če bi bilo obratno, bi vaši prijatelji čutili podobno. Odpustite si. V redu je. Takšni občutki bodo počasi odšli.

NI RES, da vsako partnerstvo preživi tako težke čase.

Resnica je, da se včasih partnerja medsebojno obtožujeta, zamerita ali ne želita biti skupaj. Če se to dogaja, si poiščita pomoč. Obstajajo podporne skupine ali svetovalci, ki vama lahko pomagajo. Ne ignorirajte teh čustev, ne upajta, da bodo izzvenela. Ne bodo. Aktivno žalujoči ne morejo pomagati drug drugemu. To ni realno, je tako, kot da se tisti, ki so oslepeli, skupaj učijo Braillove pisave. Pogovor z drugimi lahko pomaga. Lahko vam celo reši partnerstvo oziroma zakon.

NI RES, da boste sčasoma sprejeli izgubo otroka in pozabili na te težke čase.

Resnica je, da je »sprejeti« beseda, ki je rezervirana za razumevanje, do katerega pridete, ko ste okrevali po žalosti ob izgubi starša, starega starša ali starejšega sorodnika. Kadar izgubite otroka, je s tem prizadeta vsa vaša bodočnost, ne vaša preteklost. Tega nihče ne more prav sprejeti. Obstaja le možnost okrevanja in obvladovanja. Preživeli boste. Mnogi od nas, ki smo šli skozi to bolečino, se bojimo, da bomo pozabili na otroke, ko pričnemo okrevati. To se ne bo zgodilo. Svojega dragocenega otroka se boste zmeraj spominjali, saj okrevati pomeni najti mesto zanj v svojem srcu, kjer bo on/ona živel/a večno.

NI RES, da lažje prebolite smrt otroka, če imate doma že zdravega otroka.

Tudi otrok, ki je umrl, je bil zaželen in ima prav tako pravico, da žalujemo za njim. Ob takšni tolažbi dobimo občutek, da ne smemo žalovati in da moramo biti srečni, ker imamo že zdravega otroka. Tisti, ki že ima otroka, je vsekakor srečen in ima motivacijo, da živi naprej, vendar bolečina ni zato nič manjša.

NI RES, da je bolje, če otrok umre zelo zgodaj.

Če razumsko razmišljate, potem je to res. Vendar, ko ste pred dejstvom, da bo otrok umrl si, želite in rotite, da ni še čas. »Vsaj še en dan, vsaj eno uro nama še dajte.« To lahko razumemo le tisti, ki smo to doživljali.